
ANALIZA SUDSKE PRAKSE U PREDMETIMA NASILJA U PORODICI U CRNOJ GORI

2023.godina

Podgorica, 2024.

WOMEN'S RIGHTS CENTER
CENTAR ZA ŽENSKA PRAVA

Ova publikacija je nastala u finansijsku podršku Kancelarije za inostrane poslove, Konmonvelt i razvoj Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Irske (UK International Development) i Fondacije Kvinna till Kvinna. Njen sadržaj je isključiva odgovornost Centra za ženska prava i ne odražava nužno stavove UK International Development-a i Kvinna till Kvinna-e.

Uvod

Rodno zasnovano nasilje, posebno nasilje u porodici ostaje ozbiljan i uporan problem i najekstremnija manifestacija rodne neravnopravnosti u Crnoj Gori, ocjenjuje se u posljednjem Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2023. godinu.

EK navodi da uprkos solidnom zakonodavnom okviru, postoji nedostatak sistemskog rodnog odgovora i procedura prilagođenih ženama za žrtve nasilja. Ograničena specijalizacija pravosudnih, socijalnih, zdravstvenih i profesionalaca u policiji, koji se bave rodno zasnovanim nasiljem i nasiljem nad ženama ostaje izazov. Istražna i sudska praksa i dalje je blaga, primjenjuju se samo zaštitne mjere u prekršajnom postupku, a vrlo malo zaštitnih mjera u krivičnom postupku. Takva praksa nije u skladu sa međunarodnim standardima, prije svega sa praksom Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, koja zahtijeva od državnih organa da sprovedu odgovarajuću istragu u slučaju nasilja u porodici i da preduzmu mjere za odgovarajuće krivično gonjenje. Evropska komisija preporučuje Crnoj Gori da izmijeni i usvoji zakonodavstvo u skladu sa pravnom tekovinom EU, evropskim i međunarodnim standardima o nasilju u porodici, suzbijanju diskriminacije, zločinima iz mržnje i govoru mržnje.

Metodologija

Ova Analiza se bavi odgovorom sudstva na problem rodno zasnovanog nasilja, sa fokusom na kaznenu politiku crnogorskih sudova. Korišteni su administrativni podaci Vrhovnog suda Crne Gore i Višeg suda za prekršaje, za period od **01.01.2023. godine do 31.12.2023. godine**, koji obuhvataju prekršajne predmete nasilja u porodici, prema Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici, kao i krivično djelo Nasilje u porodici i porodičnoj zajednici (član 220 Krivičnog zakonika Crne Gore) i kršenje mjera zaštite žrtava nasilja u porodici (član 220, stav 5 KZCG). Analiza je radjena prije izmjena i dopuna KZCG usvojenih u decembru 2023.

Metodologija obuhvata kvantitativni model prikupljanja podataka o broju, oblicima i načinu sankcionisanja navedenih krivičnih djela i prekršaja nasilje u porodici i njihovu statističku obradu, kako bi se stekao uvid u relevantnu sudsku praksu za 2023. godinu.

Kada je riječ o krivičnim djelima **nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici**, prilikom obrade podataka i dobijanja nalaza u pogledu politike sankcionisanja, korišćena je i kvalitativna metoda – analiza presuda, kojom je obuhvaćeno 30, dakle skoro trećina od ukupno 157 presuda koje su postale pravnosnažne tokom 2023. godine, a dobijene su od Vrhovnog suda Crne Gore putem metode slučajnog odabira.

Odnos krivičnih i prekršajnih predmeta nasilja u porodici u periodu 2019-2023

Za postojanje krivičnog djela nasilje u porodici neophodno je da je radnja izvršenja takva da je objektivno podobna da dovede do narušavanja tjelesnog ili duševnog integriteta člana porodice. Za određivanje šta predstavlja primjenu grubog nasilja važno je i razgraničenje ovog krivičnog djela sa prekršajem iz člana 36 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. Naime, ono što predstavlja radnju izvršenja tog prekršaja, po pravilu ne može biti radnja izvršenja krivičnog djela nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici.¹

Uporedni podaci o ukupnom broju krivičnih i prekršajnih predmeta nasilja u porodici u period od 2019 -2023. godine² i njihovom procentualnom odnosu, omogućavaju uvid u to u kojoj mjeri se slučajevi nasilja u porodici kvalifikuju kao prekršaj shodno Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici, odnosno kao krivično djelo Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici inkriminisano u članu 220 Krivičnog zakonika Crne Gore, i kako se praksa u tom smislu mijenjala tokom poslednjih 5 godina. Podaci o broju krivičnih djela i prekršaja se prikupljaju kako bi ukazali u kojoj mjeri praksa policije i tužilaštva podržava strožiju pravnu ocjenu djela i kako se ta praksa odražava na kaznenu politiku, koja je značajno blaža u predmetima gdje je nasilje u porodici kvalifikovano kao prekršaj.

Tabela 1: Ukupan broj krivičnih predmeta nasilja u porodici:

Godina	Ukupan broj predmeta	Broj pravnosnažno okončanih predmeta
2019	252	163
2020	252	140
2021	282	132
2022	441	n/a
2023	443	157

Na osnovu podataka dobijenih od sudova za prekršaje, pregled broja predmeta iz oblasti Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, za period 01.01.2019. do 31.12.2023. izgleda ovako:

Tabela 2: Broj prekršajnih predmeta koji se odnose na nasilje u porodici za period 2019-2023

Godina	Ukupan broj predmeta	Broj novih predmeta u tekućoj godini
2019	2.059	N/A
2020	2.133	N/A

¹ Komentar Krivičnog zakonika, Podgorica 2010. godine, profesor dr Zoran Stojanović

² Korišteni su podaci iz administrativnih izvora koje Centar za ženska prava traži od crnogorskih sudova i objavljuje od 2019. godine

Godina	Ukupan broj predmeta	Broj novih predmeta u tekućoj godini
2021	2.176	N/A
2022	2.312	1.450
2023	2.311	1.665

Podaci pokazuju kontinuirani trend porasta broja predmeta koji se odnose na krivično djelo nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici u posljednje 2 godine, a nastavlja se i trend rasta broja predmeta nasilja u porodici kvalifikovanih kao prekršaj.

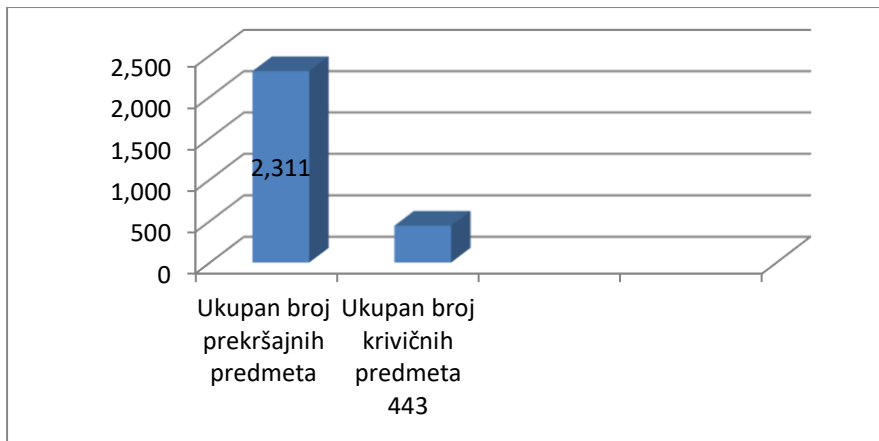
U periodu od 2019-2021 godine, udio krivičnih djela u ukupnom broju predmeta nasilja u porodici nije prelazio **11.5 %**, dok je u posljednje dvije godine zabilježen porast od 4.5%, pa udio krivičnih djela u ukupnom broju predmeta u 2022-2023. godini iznosi **16 %**. **Dakle, postoji trend rasta kada je u pitanju strožija kvalifikacija djela nasilja u porodici, ali je evidentno da tužilaštvo u čak 84% ovih predmeta koji su im dostavljeni na ocjenu u posljednje dvije godine (2022-2023), nije našlo elemente krivičnog djela, što ukazuje na još uvijek tolerantan odnos prema ovom obliku kršenja ljudskih prava.** Aktuelne izmjene KZ, koje nisu obuhvaćene ovom analizom, jer su usvojene krajem decembra 2023, će zasigurno doprinijeti da se porodično nasilje češće procesura kao krivično djelo.

Tabela 3: Pregled udjela krivičnih djela nasilja u porodici u ukupnom broju procesuiranih predmeta za period 2019-2023

Godina	Ukupan broj krivičnih i prekršajnih predmeta	% krivičnih djela
2019	2.311	10.9
2020	2.385	10.6
2021	2.458	11.5
2022	2.753	16
2023	2.754	16

Grafik 1: Uporedni prikaz ukupnog broja predmeta u radu u krivičnim i prekršajnim postupcima u 2023. godini

Na osnovu prikazanog grafikona, lako je uočljivo da u ukupnoj strukturi predmeta nasilja u porodici, mnogo više prostora u sudskoj praksi zauzimaju prekršajni predmeti nasilja u porodici.

Kada govorimo o opštoj strukturi krivičnih i prekršajnih predmeta u 2023. godini, statistika je sljedeća: sudovi su imali ukupno 2.754 predmeta, pri čemu, sudovi za prekršaje su za godinu dana imali u radu ukupno 2.311 predmeta, dok je krivičnih predmeta bilo 443 ili 16%.

Krivično djelo Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici (član 220 KZCG)

U pravnom sistemu Crne Gore, nasilje u porodici inkrimisano je kao krivično djelo u članu 220 KZ CG³, kao "grubo nasilje kojim se narušava tjelesni ili duševni integritet članova porodice", a 2010. godine nacionalni zakonodavni okvir je ojačan donošenjem Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici (u daljem tekstu ZZNP)⁴, koji predviđa prekršajnu odgovornost članova porodice za nasilje u porodici. ZZNP daje širu definiciju nasilja u porodici, obuhvatajući pod njim "činjenje ili nečinjenje člana porodice kojim se ugrožava fizički, psihički, seksualni ili ekonomski integritet, mentalno zdravlje i spokojstvo drugog člana porodice, bez obzira na mjesto gdje je učinjeno".

Krivično djelo ima osnovni oblik (stav 1), tri teža oblika (stavovi od 2 do 4), kao i poseban oblik koji je propisan u stavu 5. Poseban oblik iz posljednjeg stave (5) postoji zbog obezbjeđivanja sankcija za kršenje mjera zaštite od nasilja u porodici koje su predviđene Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici, gdje je propisano više takvih mjera.

Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici

³ Krivični zakonik Crne Gore ("Sl. list RCG", br. 70/2003, 13/2004 - ispr. i 47/2006 i "Sl. list CG", br. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 - dr. zakon, 40/2013, 56/2013 - ispr., 14/2015, 42/2015, 58/2015 - dr. zakon, 44/2017 i 49/2018)

⁴ Zakon je objavljen u "Službenom listu CG", br. [46/2010](#). Vidi: [čl. 152](#), Zakona - 40/2011-1.

Član 220 Krivičnog zakonika Crne Gore (prije izmjena i dopuna u decembru 2023.)

(1) Ko primjenom grubog nasilja naruši tjelesni ili duševni integritet članova svoje porodice ili porodične zajednice,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je pri izvršenju djela iz stava 1 ovog člana korišćeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo podobno da tijelo teško povrijedi ili zdravlje teško naruši, učinilac će se kazniti zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(3) Ako je usljed djela iz st. 1 i 2 ovog člana nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušavanje zdravlja ili su učinjena prema maloljetnom licu, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do pet godina.

(4) Ako je usljed djela iz st. 1, 2 i 3 ovog člana nastupila smrt člana porodice ili porodične zajednice, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do dvanaest godina.

(5) Ko prekrši mjere zaštite od nasilja u porodici koje mu je sud ili drugi državni organ odredio na osnovu zakona, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Prema obradjenim podacima, može se vidjeti da se u najvećem broju predmeta ovo krivično djelo javlja u oblicima koji su propisani u stavovima 1 i 2 člana 220 Krivičnog zakonika Crne Gore (KZCG)⁵, koji su evidentirani u ukupno **138** pravnosnažnih predmeta. U **19** slučajeva utvrđeno je da su izvršena krivična dela u obliku propisanom u stavu 5 člana 220 KZ CG, koji se odnosi na kršenje zaštitnih mjera izrečenih u prekršajnom postupku, u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici.

Slična situacija bila je i u 2022. godini, gde je u **20** slučajeva bilo riječi o krivičnom djelu iz stava 5, dok su preostali predmeti bili vezani za stavove 1 i 2.

Trajanje krivičnih postupaka

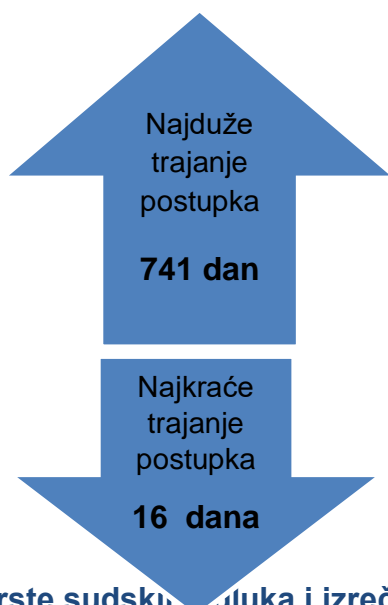
Zakonik o krivičnom postupku utvrđuje kao osnovni princip pravo optuženog na suđenje u najkraćem mogućem roku, kao i obavezu sudova da vode postupak bez nepotrebnih odlaganja i da spriječe svaku zloupotrebu prava stranaka u postupku.

Kada je riječ o krivičnim predmetima nasilja u porodici, vrijeme trajanja postupka je cijenjeno u odnosu na period kada je podignuta optužnica do dana kada je objavljena presuda, odnosno odluka.

***Grafik 2:** Prikaz trajanja krivičnog postupka u 2023. godini*

⁵**Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici**, Član 220, KZCG ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 070/03 od 25.12.2003,.. 003/20 od 23.01.2020)

Na osnovu podataka dobijenih od Pravosudnog informacionog sistema sudova (PRIS), krivični postupci su tokom 2023. godine trajali najduže 741 dan, dok je najkraće zabilježeno vrijeme trajanja postupka bilo 16 dana. **Prosječno vrijeme trajanja svih krivičnih postupaka za krivične predmete nasilja u porodici bilo je 120 dana.**

Vrste sudskih odluka i izrečenih krivičnopravnih sankcija za nasilje u porodici

U ovom dijelu daje se analitički prikaz vrste sudskih odluka donijetih u krivičnim postupcima kao i vrste izrečenih krivičnopravnih sankcija, sa posebnim osvrtom na dužinu trajanja kazne zatvora kao najstrožije krivične sankcije koja se može izreći učiniocu krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici iz člana 220 KZ CG.

Od ukupno 443 predmeta u radu (od kojeg broja je 314 primljeno tokom 2023. godine, a 129 predmeta je prenijeto iz ranijih godina), nadležni sudovi su donijeli ukupno **157 pravosnažnih presuda** zbog krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici iz člana 220 Krivičnog zakonika Crne Gore. U **155** slučajeva izrečene su osuđujuće presude, što pokazuje oštriju politiku sudova u sankcionisanju ovih krivičnih djela. U jednom predmetu donijeta je presuda kojom se okrivljeni oslobađa od optužbe, kao i jedna presuda kojom se optužba odbija.

Tabela 5: Broj predmeta u radu sudova i vrste pravosnažnih presuda u 2023.

Ukupan broj krivičnih predmeta u radu u 2023. god.	Primljeni u 2023. godini	Pravosnažne presude		
		Osudjujuće	Oslobadjajuća	Odbijena optužba
442	313	157		
		155	1	1

Ukupno je tokom ovog perioda izrečeno **189** krivičnopravnih sankcija, pri čemu se u daljem tekstu razmatraju različite vrste sankcija u skladu sa uočenom praksom.

Iz cjelokupnog pregleda izrečenih krivičnopravnih sankcija proizilazi da sudovi za ovo krivično djelo izriču sljedeće sankcije: kazne, mjere upozorenja i mjere

bezbjednosti. Kada je riječ o kaznama, to su: kazna zatvora, rad u javnom interesu i novčana kazna.

Kazne: Izrečeno je ukupno 95 kazni za 95 okrivljenih lica, što čini 50% od ukupno 189 izrečenih krivičnopравnih sankcija. Od toga **45% čine kazne zatvora**, izrečene za 85 okrivljenih lica, a oko **5% su novčane kazne** (4) i **kazne rada u javnom interesu** (6).

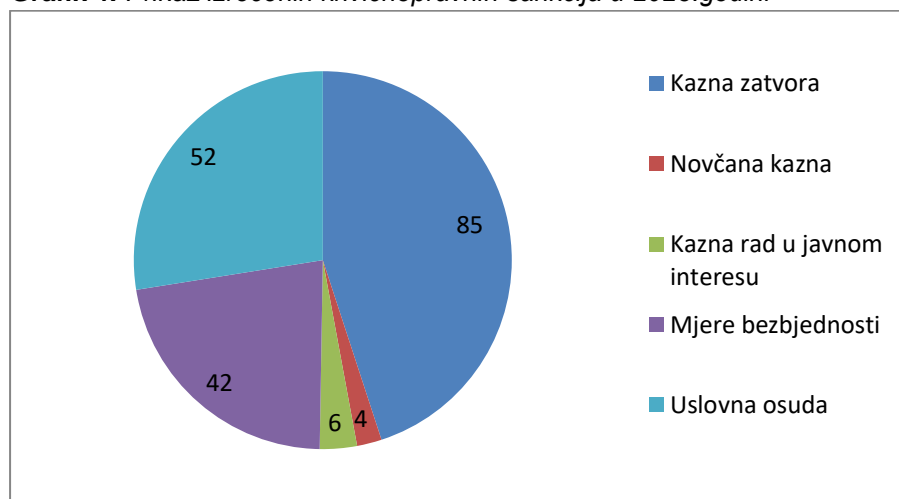
Uslovne osude kao mjere upozorenja: izrečene su 52 uslovne osude, koje čine **27.5 %** svih izrečenih krivičnopравnih sankcija.

Mjere bezbjednosti su izrečene u **42 ili 22.2 %** slučajeva.

Tabela 6. Pregled krivično pravnih sankcija za nasilje u porodici u 2023.

Broj krivično-pravnih sankcija	Uslovne osude	Kazne			Mjere bezbjednosti
		zatvor	novčana kazna	rad u javnom interesu	
189	52 (27.5 %)	95 (50.2%)			42 (22.2%)
		85 (89.4%)	4 (4.2%)	6 (6.3%)	

Grafik 4: Prikaz izrečenih krivičnopравnih sankcija u 2023.godini

Trajanje kazne zatvora izrečene u krivičnom postupku

Naredna tabela prikazuje opštu strukturu svih izrečenih kazni zatvora u odnosu na sve donijete pravnosnažne osuđujuće presude za član 220 KZ, u period 2019-2023. Raspon izrečenih kazni zatvora kretao od najblaže kazne zatvora - 30 dana do najstrože - 2 godine.

Tabela 7: Prikaz vremenskog trajanja kazne zatvora po godinama 2019-2023

Godina:	Najveća zatvorska kazna	Najmanja zatvorska kazna:	Prosječna kazna zatvora
2019. godina	2 godine	30 dana	4 mjeseca
2020. godina	1 godina i 4 mjeseca	30 dana	4 mjeseca
2021. godina	2 godine	30 dana	5 mjeseci
2022. godina	1 godina i 6 mjeseci	30 dana	4 mjeseca
2023. godina	2 godine	30 dana	4.7 mjeseci

Tabela 8: Kazna zatvora – vremensko trajanje u 2023. godini

Raspon trajanja zatvorskih kazni u 2023. godini	Broj kazni
do 3 mjeseca	16 (18.8%)
od 3 do 4 mjeseca	24 (28.3%)
Od 4 do 6	17 (20%)
od 6 do 12 mjeseci	20 (23.5%)
od jedne do dvije godine	7 (8.3%)
više od 2 godine	1 (1.1%)
Ukupno	85

U okviru kazni zatvora, za ukupno 85 okrivljenih lica u 2023. godini, najviše je izrečeno kazni u trajanju do 4 mjeseca - 47 %, zatim 23.5 % u trajanju od od 6 do 12 meseci , 20 % u trajanju od 4 do 6 mjeseci, dok je najmanji broj kazni zatvora izrečen je u trajanju od jedne do dvije godine - 8.24%, dok je samo jedna kazna bila na nivou zakonskog maksimuma.

Prosječna kazna zatvora na nivou 2023. godine je 4.7 mjeseci.

Ovi podaci ukazuju na i dalje blagu kaznenu politiku koja se kreće bliže zakonskom minimumu.

Mjere bezbjednosti

Sud može učiniocu krivičnog djela izreći jednu ili više mjera bezbjednosti kad postoje uslovi za njihovo izricanje. Svrha mjera bezbjednosti je da se otklone stanja ili uslovi

koji mogu biti od uticaja da učinilac ubuduće vrši krivična djela⁶. Učiniocu krivičnog djela mogu se izreći ove mjere bezbjednosti⁷:

Tokom 2023. godine, **izrečene su 42 mjere bezbjednosti, koje čine 22.2% od ukupno 189 izrečenih krivično pravnih sankcija**. Tokom referentnog perioda, okrivljenim licima su izrečene sljedeće mjere bezbjednosti:

Tabela 9: Prikaz mjera bezbjednosti izrečenih za KD Nasilje u porodici u 2023. god.

Vrste mjera bezbjednosti	Broj izrečnih mjera
Obavezno liječenje alkoholičara	10
Obavezno psihijatrijsko liječenje na slobodi	4
Obavezno psihijatrijsko liječenje u zdravstvenoj ustanovi	8
Oduzimanje oružja	3
Zabrana približavanja	13
Obavezno liječenje alkoholičara i narkomana	2
Protjerivanje stranca iz zemlje	1
Obavljanje društveno korisnog ili humanog rada	1
Ukupno	42

Udaljenje iz stana i Zabrana približavanja

Imajući u vidu prirodu krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, posebno su značajne dvije mjere bezbjednosti, koje su uvedene izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika iz jula 2013. godine, i to: Zabrana približavanja (član 77a KZCG) i Udaljenje iz stana ili drugog prostora za stanovanje (član 77b).

Cilj uvođenja ovih mjera je eliminisanje rizika od ponovnog činjenja određenih krivičnih djela, zabranom pristupa učinioca žrtvi krivičnog djela, ili mjestu gdje žrtva živi, ili njegovim udaljenjem iz stana. Do izmjena KZCG iz decembra 2023, ove mjere je bilo moguće izreći samo ako je izrečena kazna zatvora ili novčana kazna. Nakon pomenutih izmjena, ove se mjere mogu izreći i ako je učiniocu izrečena uslovna osuda, kazna rada u javnom interesu, kazna zatvora ili novčana kazna.

Tokom izvještajnog perioda sudovi su izrekli 13 mjera bezbjednosti Zabrana približavanja, što čini 30.9 % svih izrečenih mjera bezbjednosti, odnosno 6.9% svih izrečenih krivično-pravnih sankcija.

Zabrinjava podatak da sudovi nisu izrekli nijednu mjeru bezbjednosti Udaljenje iz stana ili drugog prostora za stanovanje! Sudovi su u trogodišnjem period, od 2019- 2022, ovu mjeru izrekli u svega 5 predmeta, od čega samo jednom tokom 2022. godine.

Analizom sudskih odluka u kojima je okrivljenom izrečena mjera bezbjednosti Zabrana približavanja oštećenog, zaključuje se da je po ocjeni sudova ova mjera bila neophodna, imajući u vidu navode oštećenih da osjećaju strah od okrivljenog, koji su

⁶ Svrha mjera bezbjednostim član 66 KZCG

⁷ Vrste mjera bezbjednosti, član 67 KZCG

nasilje prema istim oštećenim osobama vršili i prije kritičnog događaja, a u nekim slučajevima i nakon kritičnog događaja, nastavljajući da upućuju prijetnje po život.

Primjer primjene mjere bezbjednosti Zabrana približavanja

Sud je shodno članu 77a Krivičnog zakonika Crne Gore okrivljenom izrekao mjeru bezbjednosti Zabrana približavanja oštećenoj jer je po ocjeni suda, navedena mjera bila neophodna, imajući u vidu da je okrivljeni prema oštećenoj vršio nasilje i prije predmetnog događaja, te je zbog toga često i prekršajno kažnjavao. Iz iskaza oštećene proizilazi i da joj je okrivljeni kritičnom prilikom upućivao ozbiljne prijetnje smrću, zbog čega se, kako navodi, osjeća jako nesigurno i nebezbjedno i strahuje kako za svoj, tako i za život svoje djece. Sud je ocijenio da će se navedenom mjerom bezbjednosti otkloniti opasnost da okrivljeni ubuduće vrši krivična djela, što je i svrha mjera bezbjednosti propisana čl. 66 Krivičnog zakonika Crne Gore, a u okviru opšte svrhe propisivanja i izricanja krivičnih sankcija iz čl. 4 st. 2 KZCG. Prilikom izricanja ove mjere sud je imao u vidu da su okrivljeni i oštećena roditelji maloljetne djece, međutim propustio je da sagleda uticaj nasilja na djecu svjedoke, sudeći po ocjeni suda da " izrečena mjera neće uticati na održavanje ličnog kontakta okrivljenog sa djecom koja trenutno borave kod oštećene, jer će i bez njegovog prilaska oštećenoj taj kontakt moći biti ostvaren, ako ne uz dogovor sa ostalim članovima porodice koji mogu posredovati, onda na osnovu odluke nadležnih državnih organa i uz učešće socijalnih radnika na zakonom propisani način". Dakle, navedenom mjerom nisu zaštićena i zajednička djeca- svjedoci nasilja, a nisu propisane ni druge mjere predviđene članom 31 Istanbulske konvencije, koji obavezuje da se prilikom odlučivanja o vršenju roditeljskog prava i prava na posjetu djece, slučajevi nasilja obuhvaćeni konvencijom uzmu u obzir, i da se osigura da ostvarivanje prava na posjetu odnosno vršenje roditeljskog prava ne ugrozi prava i sigurnost žrtve odnosno djece.

Prikaz krivičnih sankcija za kršenje mjera zaštite od nasilja u porodici (član 220, stav 5 KZ CG)

Kršenje mjera zaštite od nasilja u porodici koje je odredio sud za prekršaje ili drugi državni organ, propisan je u članu 220 stav 5 Krivičnog zakonika Crne Gore.

U opštoj strukturi krivičnih predmeta, 19 pravnosnažno okončanih predmeta u 2023. godini je pravno kvalifikovano kao poseban oblik krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici iz stava 5 člana 220 KZ CG.

Vrste izrečenih krivičnih sankcija za član 220
(stav 5) KZ CG u 2023. god.

Kada je riječ o vrsti primijenjenih krivičnih sankcija, analiza pokazuje da su sudovi za ovaj oblik krivičnog djela najčešće izricali **kazne**, i to za ukupno 12 okrivljenih lica (**63.16%**), zatim slijede mjere upozorenja, odnosno uslovna osuda, koju su sudovi izrekli za 7 lica (**36.84%**), mjere bezbjednosti u odnosu na 7 lica, od čega 1 mjera bezbjednosti **Obavezno liječenje alkoholičara** izrečena uz kaznu zatvora za jedno lice i mjera bezbjednosti **Zabrana približavanja** za ukupno 6 lica.

Tabela 10: Pregled krivično pravnih sankcija za kršenje mjera zaštite od nasilja u porodici član 220, stav 5 KZ CG)

Broj krivično-pravnih sankcija	Uslovne osude	Kazne			Mjere bezbjednosti	
		zator	novčana kazna	rad u javnom interesu	Obavezno liječenje alkoholičara	Zabrana približavanja
19	7 (36.8)	12 (63.1%)			7 (36.8%)	
		85 (89.4%)	4 (4.2%)	6 (6.3%)	1	6

Kazna zatvora

Rezultati istraživanja ukazuju na to da se kazne zatvora zbog izvršenja krivičnog djela iz člana 220 stav 5 KZ CG izriču u rasponu od najblaže – 45 dana, do najstrože – 9 mjeseci, koja je izrečena u samo jednom predmetu.

U dolje navedenoj tabeli prikazuje se struktura svih izrečenih kazni zatvora. Kao što se može vidjeti, sudovi za ovo krivično djelo, u najvećem broju slučajeva izriču kazne zatvora u trajanju do 6 mjeseci, i to njih ukupno 8, dok su 4 kazne zatvora izrečene u trajanju preko 6 mjeseci, i to jedna u trajanju od 9 mjeseci, dvije u trajanju od 8 mjeseci, i jedna kazna zatvora u trajanju od 6 mjeseci.

Tabela br. 11 : Struktura svih izrečenih kazni zatvora za kršenje mjera zaštite od nasilja u porodici u 2023. god.

Trajanje kazne zatvora	Broj kazni
9 mjeseci	1
8 mjeseci	2
6 mjeseci	1
4 mjeseci	3
3 mjeseca	3
3 mjeseca i 20 dana	1
45 dana	1

ANALIZA PRESUDA

U cilju bližeg sagledavanja stanja u kaznenoj politici crnogorskih sudova za krivična djela nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici, izvršili smo analizu određenog broja pravnosnažno okončanih predmeta. Predmet istraživanja predstavlja ukupno 30 slučajno odabranih presuda donijetih u periodu od 01.01.2023.godine do 31.12.2023. godine.

Odmjeravanje kazne

U ovom dijelu može se vidjeti kako su sudovi primjenjujući opšta pravila o odmjeravanju kazne učiniocu djela, cijenili nađene olakšavajuće i otežavajuće okolnosti, koje od njih se najčešće pojavljuju u analiziranim sudskim odlukama, kao i u kojoj mjeri se prilikom odmjeravanja kazne primjenjuje institut ublažavanja kazne.

U nastavku slijedi prikaz svih okolnosti koje su cijenjene u posmatranim presudama.

Kada je riječ o primjeni **olakšavajućih okolnosti**, u analiziranim sudskim odlukama, uočeno je da sudovi kao olakšavajuće okolnosti prilikom odmjeravanja kazne osuđenom licu navode sljedeće činjenice: lične prilike učinioca, pod kojima podrazumijevaju: porodične prilike optuženog(bračnost, roditeljstvo), zdravstveno stanje, starosna dob(mladost ili starija životna dob)⁸, nezaposlenost, slabo imovno stanje⁹; činjenicu da se žrtva nije pridružila krivičnom gonjenju, odnos prema učinjenjenom djelu(priznanje krivice¹⁰ i okolnosti pod kojima je djelo učinjeno), činjenicu da optuženi nije prethodno osuđivan, kao i držanje učinioca posle izvršenja krivičnog dijela (korektno držanje pred sudom).

⁸ U dva analizirana predmeta sud je cijenio kao olakšavajuću okolnost na stranbi okrivljenog da je riječ o licu straije životne dobi, a u jednom predmetu je našao da zdravstveno stanje okrivljenog treba cijeniti kao olakšavajuću okolnost.

⁹ Loše imovno stanje je nađeno kao olakšavajuća okolnost u ukupno 11 predmeta, što čini trećinu analiziranog uzorka.

¹⁰ U ukupno 6 predmeta sud je na strani okrivljenog kao olakšavajuću okolnost njegov odnos prema posljedici izražen kroz kajanje i upućeno izvinjenje oštećenog.

Kada je riječ o primjeni **otežavajućih okolnosti**, analiza pokazuje da se kao otežavajuća okolnost prilikom odmjeravanja kazne najčešće uzimala ranija osuđivanost optuženih za ista ili neka druga krivična djela, a u jednom predmetu se uočava da je sud kao otežavajuću okolnost cijenio da je krivično djelo izvršeno u prisustvu djece. Takođe, često se uočava i odsustvo otežavajućih okolnosti u analiziranim odlukama (ukupno 6 predmeta).

Kada je u pitanju primjena otežavajućih okolnosti, uočava se visok procenat povratnika među učinioциma krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici. **Naime, od ukupnog uzorka (30 presuda), ranija osuđivanost okrivljenih je zapažena u polovini predmeta (15), što znači da je svaki drugi okrivljeni bio povratnik, i to u 5 slučajeva specijalni povratnik, osuđivan za istovrsno krivično djelo, a u 10 slučajeva osuđivan, ali ne za istorodno krivično djelo. Ovakva praksa ukazuje da je visok procenat povratnika pokazatelj nedjelotvornosti izrečenih kazni.**

Analiza pokazuje da se sudovi češće pozivaju na olakšavajuće, nego na otežavajuće okolnosti, što je trend koji se nastavlja iz godine u godinu.

U čak 13 analiziranih presuda (43%), sudovi su prilikom odmjeravanja kazne kao olakšavajuće okolnosti na strani okrivljenog cijenili njegove lične prilike, pod kojima su podrazumijevali da je porodičan čovjek ili otac malodobne djece, što predstavlja negativnu praksu sudova. Ovakvo postupanje nije u skladu sa čl. 46 pravno obavezujuće Istanbulske konvencije¹¹, koji između ostalog kao otežavajuću okolnost predviđa kada je krivično djelo počinjeno nad bivšim odnosno sadašnjim supružnikom odnosno partnerom od strane člana porodice, lica koje stanuje zajedno sa žrtvom odnosno lica koje je zloupotrijebilo svoj autoritet krivično djelo počinjeno nad djetetom odnosno u prisustvu djeteta;

¹¹ Član 46. Otežavajuće okolnosti

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se sljedeće okolnosti, ako već nisu sastavni dio krivičnog djela, mogu, u skladu s odgovarajućim odredbama nacionalnog zakonodavstva, smatrati otežavajućim okolnostima prilikom određivanja kazne za krivična djela iz Konvencije:

1. krivično djelo počinjeno nad bivšim odnosno sadašnjim supružnikom odnosno partnerom u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, od strane člana porodice, lica koje stanuje zajedno sa žrtvom odnosno lica koje je zloupotrijebilo svoj autoritet;
2. ponovljeno krivično djelo, odnosno srodna djela;
3. krivično djelo počinjeno nad licem koje je postalo ugroženo usljed određenih okolnosti;
4. krivično djelopočinjeno nad djetetom odnosno u prisustvu djeteta;
5. krivično djelo počinjeno od strane dvoje ili više ljudi u saradnji;
6. krivično djelo kojem je prethodilo odnosno koje je pratilo ekstremno nasilje;
7. krivično djelo počinjeno uz upotrebu oružja odnosno uz prijetnju oružjem;
8. krivično djelo sa ozbiljnim fizičkim odnosno psihičkim posljedicama za žrtvu;
9. učinilac prethodno osuđivan za krivična djela slične prirode.

Ovu praksu je u svom izvještaju iz 2018. godine kritikovao i GREVIO, pa zabrinjava činjenica da se ona nastavila i u ovoj izvještajnoj godini, kada je otpočeo novi ciklus evaluacije primjene Istanbulske konvencije u Crnoj Gori.

Sudovi su kao olakšavajuću okolnost cijenili činjenicu da se oštećena nije pridružila krivičnom gonjenju u ukupno 9 predmeta (30%), što takodje nije u skladu sa obavezom dužne pažnje i obavezom da krivična djela obuhvaćena istanbulsom konvencijom budu kažnjiva sankcijama koje su djelotvorne, srazmjerne i koje odvrćaju od vršenja krivičnih djela, uzimajući u obzir njihovu ozbiljnost¹².

Iako sudska praksa i dalje obiluje gore pomenutim primjerima, analiza je ukazala i na **primjere dobre prakse**, pa je u 5 analiziranih predmeta uočeno da sud nije cijenio porodične prilike okrivljenog ili druge neadekvatne činjenice kao olakšavajuću okolnost. Zabilježeni su i primjeri pozivanja relevantne međunarodne standarde.

Slijedi nekoliko primjera dobre prakse:

- U jednoj od analiziranih presuda sud nije cijenio kao olakšavajuću okolnost stav žrtve da se ne pridruži krivičnom gonjenju, zbog njenog zavisnog položaja u odnosu na okrivljenog. Name, kako stoji u obrazloženju odluke: *”stav oštećene u konkretnom slučaju ne može biti cijenjen kao olakšavajuća okolnost, što zbog činjenice da isti po ocjeni suda ne predstavlja slobodnu volju oštećene, već je uslovljen njenim zavisnim položajem u odnosu na okrivljenog, što zbog činjenice da je to direktno zabranjeno Konvencijom Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, koja izričito zahtijeva da odluke nadležnih državnih organa ne zavise od toga da li će žrtve povući svoje izjave i prijave.”* Ova ocjena sugerise na prepoznavanje problema moći i zloupotrebe moći u partnerskim odnosima, što je ključno za pravilno razumijevanje dinamike nasilja u porodici i postupanje suda u ovim predmetima. U istoj odluci sud navodi da se olakšavajućom okolnošću ne može smatrati ni činjenica da okrivljeni sa oštećenom ima dvoje djece, kao ni činjenica da se ista nije pridružila krivičnom gonjenju, niti je postavila imovinskopravni zahtjev, jer je upravo predmetno djelo za koje je oglašen krivim, a radi se o krivičnom djelu protiv braka i porodice, izvršio primjenom grubog nasilja prema oštećenoj kao nespornom članu svoje porodice.
- U jednom predmetu “sud je nije uvažio okolnosti koje je po stavu odbrane trebalo cijeniti kao olakšavajuće, a to iskazano kajanje okrivljenog tokom postupka, kao i činjenica da je otac troje maloljetne djece, koje je dužan da izdržava, te da je lošeg imovnog stanja. Po stanovištu suda ove se okolnosti ne mogu cijeniti kao olakšavajuće kada se ima u vidu da je okrivljeni oglašen krivim upravo zbog krivičnog djela koje je usmjereno protiv braka i porodice. Takođe, sud navodi da je nejasno i na koji način bi imovno stanje okrivljenog moglo

¹² Član 45. Sankcije i mjere

predstavljati olakšavajuću okolnost, obzirom da ono nije u bilo kakvoj korelaciji sa njegovim ponašanjem u predmetnom događaju. Po ocjeni suda, imovno stanje okrivljenog u konkretnom slučaju nije uticalo niti na jedan postupak okrivljenog, niti se njegovo nasilno ponašanje moglo smatrati posljedicom lošeg imovinskog stanja. Takođe, sud ne poklanja vjeru ni izraženom kajanju okrivljenog, smatrajući da se radi o neiskrenoj i prostoj verbalizaciji usmjerenoj na to da se dobije što blaža kazna, budući da se okrivljeni tokom cijelog postupka trudio da umani značaj svojih štetnih postupaka, koristeći u tom cilju neadekvatne i neubjedljive argumente, poput toga da oštećenu nije udario niti joj upućivao prijetnje, a što je opovrgnuto svim provedenim dokazima, što sve po mišljenju suda ukazuje da u konkretnom nije moglo biti govora o iskrenom kajanju i žaljenju, kako je to odbrana pokušala predstaviti. U konačnom, sud nije kao olakšavajuću okolnost cijenio ni to što se oštećena nije pridružila krivičnom gonjenju, *“a to sa razloga što ista u svom kazivanju nije navele određene okolnosti koje bi se ticale pozitivnog ponašanja okrivljenog prije i nakon predmetnog događaja, koje bi opravdale stav oštećene da se ne pridruži krivičnom gonjenju. S toga, sud je stava da njeno nepridruživanje krivičnom gonjenju protiv okrivljenog, odnosno defanzivno ponašanje žrtve, ne može uticati na odmeravanje kazne okrivljenom.”*

Četiri analizirane presude ukazuju na pozitivnu praksu pozivanja sudova na međunarodne standarde, posebno na Konvenciju Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, u dijelu primjene otežavajućih okolnosti.

- U jednom predmetu sud je kao obaveznu otežavajuću okolnost, shodno čl. 46 st. 1 alineja b Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici u vezi sa članom 9 Ustava Crne Gore, na strani okrivljenog cijenio **činjenicu da je isti ranije osuđivan zbog istovrsnog krivičnog djela**, pri čemu je nesporno da su navedena djela učinjena na štetu iste oštećene. Sud je kao otežavajuće cijenio i **okolnosti pod kojima je djelo izvršeno**, odnosno da je okrivljeni radnju izvršenja predmetnog krivičnog djela preduzeo dok je oštećena bila u šestom mjesecu trudnoće, pa imajući u vidu navedene okolnosti, te smatrajući da je u odnosu na ovakvo ponašanje okrivljenog neophodno uputiti najoštriju društvenu osudu, sud je shodno čl. 36 Krivičnog zakonika Crne Gore, okrivljenog osudio na kaznu zatvora u trajanju od 9 (devet) mjeseci. Razmatranje specifičnih okolnosti djela prilikom izricanja kazne doprinosi pravičnosti i relevantnosti presude.
- Sud je u jednom predmetu kao obaveznu otežavajuću okolnost u smislu čl. 46 st. 1 tač. d Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, cijenio i **činjenicu da je nasilje izvršeno u prisustvu djece**.
- U predmetu ozbiljnog fizičkog nasilja, uz upotrebu šipke kao sredstva podobnog za nanošenje tjelesnih povreda oštećenoj koja je zbog toga napustila

porodični stan i u jednom trenutku živjela kod svojih roditelja, sud je naveo da je ponašanje okrivljenog “evidentno u gruboj suprotnosti sa opšte prihvaćenim pravilima ponašanja u okviru jedne funkcionalne porodice i koje je u konačnom za posljedicu imalo narušavanje tjelesnog integriteta oštećene o čemu se izjasnio vještak medicinske struke, čime je povrijeđeno jedno od njenih osnovnih ljudskih prava garantovano prema čl.28 Ustava Crne Gore i to pravo na dostojanstvo i nepovredivost ličnosti”. Stoga je sud, kako se navodi u presudi “stanovišta da kršenje ljudskih prava oštećene na navedeni način predstavlja nasilje nad ženom u smislu Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprječavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija), a upravo se Crna Gora ratifikovanjem navedene Konvencije obavezala da preduzme sve mjere za unaprjeđenje i zaštitu prava svakoga, posebno žena, da žive slobodno od nasilja kako u javnoj, tako i u privatnoj sferi.”

Kaznena politika

Slijede primjeri iz analizirane sudske prakse koji ukazuju na to da kaznena politika nije uvijek adekvatna težini učinjenog krivičnog djela, da izrečene veoma blage kazne i da se često primjenjuju uslovne osude.

Navedeni primjeri dovode u pitanje efikasnost izrečenih kazni u postizanju ciljeva pravosudnog sistema poput odvratanja učinioaca od daljeg vršenja krivičnih djela.

Primjer 1: K.br. 18/23 Osnovni sud u Herceg Novom

Okrivljeni je primjenom grubog nasilja narušio tjelesni i duševni integritet člana svoje porodice, supruge – oštećene i svoje majke na način što je: “ dana 24.01.2023.g. oko 17,00 časova u selu x., opština xx., u svojoj porodičnoj kući, prekršio mjeru zaštite od nasilja u porodici – mjeru zabrane uznemiravanja i uhođenja svoje majke oštećene x. x. i supruge oštećene x.x., koja mu je izrečena od strane Suda za prekršaje u x. – Odjeljenje u xx. na osnovu Zakona o zaštiti od nasilja u porodici pravosnažnim rješenjem PP br.2279/22-A od 08.11.2022.g. u trajanju od 1 (jedne) godine, te primjenom grubog nasilja narušio tjelesni integritet članova svoje porodice – navedenih oštećenih, na način što je oštećenoj xx .uputio riječi »kurvetino« i stisnutom pesnicom je udario u predjelu nosa, a onda je drvenom stolicom – sredstvom podobnim da tijelo teško povrijedi i zdravlje teško naruši, udario u predjelu leđa, da bi nakon toga drvenu stolicu bacio u pravcu druge oštećene xx i pogodio je istom u predjelu lijeve šake i tom prilikom joj nanio lake tjelesne povrede u vidu dva krvna podliva kože u predjelu naddlanene strane lijeve šake, pri čemu je bio svjestan svoga djela i htio njegovo izvršenje.”

*U ovom predmetu okrivljenom je izrečena **uslovna osuda** kojom mu se utvrđuje kazna zatvora u trajanju od 6 (šest) mjeseci, i istovremeno određuje da se ova kazna neće izvršiti ukoliko okrivljeni u roku od 2 (dvije) godine, od pravosnažnosti presude ne izvrši novo krivično djelo.*

Primjer 2 K.br. 785/22 Osnovni sud u Podgorici

Okrivljeni je primjenom grubog nasilja narušio tjelesni i duševni integritet člana svoje porodice, supruge – oštećene na način što je: "Dana 02. decembra 2022. godine, u 22.30 časova, u porodičnoj kući na adresi u P., svjestan svog djela, čije je izvršenje htio, znajući da je isto zabranjeno, primjenom grubog nasilja narušio tjelesni i duševni integritet člana svoje porodice - supruge, oštećene K.I., na način što je oštećenu uhvatio rukom za kosu, te je snažno vukući za istu izveo na terasu kuće, gdje joj je zadao više udaraca pesnicama u predjelu glave, a potom je iznova snažno povukao za kosu, te je tako oborio na betonsku podlogu terase, gdje joj je zadao više udaraca nogama po tijelu, sve vrijeme je pri tome čupajući za kosu, nakon čega joj je više puta zaprijetio da će je ubiti, da bi, nakon što su okrivljenog od oštećene odvojili njegova majka M.R., te njegove sestre A.i I., kao i tast K.R., oštećena uspjela da pobjegne u kuću i zaključa se, nakon čega je okrivljeni više puta lupio po vratima kuće, zahtijevajući od oštećene da ista otvori i izađe napolje, pa kako oštećena to nije učinila, to je razbio ulazna vrata, te noseći u ruci sjekiru - opasno oruđe, ušao u unutrašnjost kuće, prišao oštećenoj, podigao sjekiru u vis, njome zamahnuo u pravcu oštećene, te joj uputio riječi prijetnje: "Izlazi iz kuće, imaš dva minuta rok da izađeš, da te ubijem na mrtvo", nakon čega je izašao ispred ulaznih vrata, te sa sjekirou u ruci oštećenoj uputio prijetnju: "Izlazi iz kuće, ubiću te", a potom počeo da odbrojava vrijeme do isteka roka od dva minuta, usled čega je oštećena pobjegla u obližnju kuću majke okrivljenog, gdje je po ulasku u istu zaključala vrata, kojima odmah nakon toga prilazi okrivljeni, po istima lupa, te udara po prozorima, zahtijevajući od oštećene da vrata otvori i iz te kuće izađe, da bi se nailaskom ovlašćenih službenika Uprave policije udaljio sa lica mjesta, čime je kod oštećene izazvao osjećaj straha i ugroženosti, te joj nanio lake tjelesne povrede u vidu: oguljotine kože u predjelu pored spoljašnjeg ugla lijevog oka, oguljotine kože u predjelu desne strane korijena nosa, krvni podliv kože sa otokom u središnjem dijelu čeonog predjela, oguljotine kože u desnoj polovini čeonog predjela, otoka u desnoj polovini potiljačnog predjela, krvnog podliva kože u predjelu unutrašnje strane gornje polovine desne ušne školjke, dvije oguljotine kože u predjelu neposredno iznad središnjeg dijela desne obrve, krvnog podliva kože u predjelu spoljašnje polovine gornjeg kapka desnog oka, krvnog podliva kože u predjelu spoljašnje polovine donjeg kapka desnog oka, više oguljotina kože u predjelu lijeve polovine leđa, oguljotine kože u lijevom podlopatičnom predjelu i krvnog podliva kože u predjelu spoljašnje strane desne podlaktice. Okrivljeni je osuđen na **kaznu zatvora u trajanju od 6 (šest) mjeseci**.

Primjer 3 K.br. 45 /23 Osnovni sud u Podgorici

Okrivljeni je primjenom grubog nasilja narušio tjelesni i duševni integritet člana svoje porodice, supruge – oštećene na način što je "dana 17. decembra 2022.godine, oko 05,00 časova u porodičnom stanu, koji se nalazi na adresi xx., Glavni grad Podgorica, svjestan svog djela čije je izvršenje htio, znajući da je njegovo djelo zabranjeno, primjenom grubog nasilja narušio tjelesni integritet člana svoje porodice - vanbračne supruge x.x., pri čemu je koristio sredstvo podobno da tijelo teško povrijedi ili zdravlje teško naruši, na način što je nakon kraće rasprave, istoj najprije zadao više udaraca pesnicama i nogama u predijelu glave i tijela, nakon čega je iz sobe uzeo šipku i istom joj zadao više udaraca u predijelu tijela, kojom prilikom je oštećena zadobila lake tjelesne povrede u vidu: krvnog podliva i oguljotine u desnom jagodičnom predjelu, oguljotine u predijelu desne polovine nosne piramide, oguljotine u predijelu desne polovine vrata, krvni podliv i oguljotine u predijelu lijeve nadlaktice, krvni podlivi u predijelu desne podlaktice, krvni podlivi u predijelu nadlanenih strana šaka, krvni podliv u predijelu nadlanene strane četvrtog prsta desne šake, oguljotine u predijelu nadlanene strane lijeve

šake, krvni podliv u lopatičnim predjelima, krvni podliv u podlopatičnim predjelima, oguljotine duž grudnog i slabinskog dijela kičmenog stuba. Okrivljenom je izrečena **kazna zatvora u trajanju od 5(pet) mjeseci**.

Primjer 4 K.br. 563/22 Osnovni sud u Podgorici

Okrivljeni je primjenom grubog nasilja narušio tjelesni i duševni integritet člana svoje porodice, bivše vanbračne supruge supruge – oštećene na način što je “ Dana 14. maja 2021. godine, u P., u iznajmljenom stanu u Ulici ...br. ..., svjestan svog djela čije izvršenje je htio, znajući da je njegovo djelo zabranjeno, primjenom grubog nasilja narušio tjelesni integritet člana porodice - bivše vanbračne supruge oštećene xx., na način što je u toku prepirke sa oštećenom istu udario otvorenom šakom u predjelu lica, a zatim je povukao za kosu, te kada se oštećena savila i podigla ruke da zaštiti glavu, udario je više puta šakom stisnutom u pesnicu u predjelu slabinskog dijela leđa i stomaka, od kojih udaraca je oštećena pala na pod, da bi je zatim dok se nalazila na podu udario više puta otvorenim šakama u predjelu lica, usljed čega je oštećena zadobila laku tjelesnu povredu u vidu krvnih podliva u bubrežnim ložama obostrano, odnosno u oba slabinska predjela sa zadnje strane.” Okrivljenom je izrečena **kazna rada u javnom interesu u trajanju od 150 (stotinu pedeset) časova, a koja kazna će se izvršiti za vrijeme od 4 (četiri) mjeseca, s tim što ne može biti duža od 60 (šezdeset) časova u toku 1 (jednog) mjeseca.**

Primjer 5 K.br. 44/23 Osnovni sud u Baru

Okrivljeni je primjenom grubog nasilja narušio tjelesni i duševni integritet člana svoje porodice, supruge – oštećene na način što je “ Dana 21.02.2023. godine u porodičnoj kući u naselju x, u B., oko 14,00 časova, svjestan svog djela čije izvršenje je htio i znajući da je njegovo djelo zabranjeno, primjenom grubog nasilja narušio tjelesni i duševni integritet svoje supruge – x. x., na način što je nakon kraće prepirke fizički napao oštećenu tako što ju je uhvatio sa leđa dok je bila oštećena bježala, a zatim je bacio na krevet udarajući je više puta otvorenom šakom u predjelu glave, a nakon toga i više puta pesnicama u predjelu glave, da bi je potom bacio na pod i nastavio da je udara i dok ga je oštećena molila da prestane optuženi je oštećenoj rekao „Noćas ću te ubiti“, a zatim je uhvatio jednom za usta i počeo je daviti dok je drugom rukom udarao u predjelu glave i kada mu je oštećena rekla da ne može da diše optuženi joj je rekao „Nećeš više ni disati“, nakon čega je oštećena kada je S. R. sjeo u dnevnu prostoriju iskoristila priliku i pobjegla napolje da bi joj tada optuženi zatvorio i zaključao vrata, uslijed čega je oštećena zadobila lake tjelesne povrede u vidu krvnog podliva u čeonom predjelu, nagnječinu kože u tjemenom predjelu, zahvatajući i lijevi slijepoočni predio sa krvnim podlivom podkožnog mekog tkiva u zadnjem dijelu lijeve polovine tjemenog predjela dimenzija 75x0,76mm, nagnječinu kože u tjemenom predjelu, zahvatajući i desni slijepoočni predio, krvni podliv kože u predjelu nosa, krvni podliv u predjelu lijeve polovine gornje usne, zahvatajući i lijevi ugao usana, krvni podliv kože u predjelu ispod lijevog uva, krvni podliv kože u predjelu lijeve usne školjke, krvni podliv kože u predjelu iza usne školjke, krvni podliv kože u predjelu trapezastog mišića, krvni podlivi kože sa otokom u predjelu naddlanene strane lijeve šake i krvni podlivi kože sa otokom u predjelu naddlanene strane desne šake.” Okrivljenom je za ovo krivično djelo izrečena **kazna zatvora u trajanju od 35 dana.**

PREKRŠAJ NASILJE U PORODICI

Zbog nepostojanja jasne granice između krivičnog i prekršajnog djela nasilje u porodici, postoji velika vjerovatnoća da se i slučajevi koji bi mogli biti kvalifikovani kao krivično djelo budu riješeni kroz prekršajni postupak. U ovom dijelu se prikazuje ukupan broj predmeta kvalifikovanih kao prekršaj nasilje u porodici, način rješavanja, odnosno vrste sankcije koje se određuju u slučaju osuđujućih presuda.

Prilikom izrade ovog dijela rada, koristili su se grafikoni i tabelarni prikazi koje su dostavili sudovi za prekršaje.

Okrivljeni po starosti i polu

U 1.582 završenih predmeta postupci su vođeni protiv 1.990 učinilaca , od čega je 1.970 ili **99% punoljetnih** i 214 ili 1% maloljetnih.

Punoljetni nasilnici po polu su bili 1.518 ili **77,06 % muškarci** i 370 ili 452 ili **22,94% žene**, dok su maloljetni po polu bili 17 muškog i 3 ženskog pola.

Profil nasilnika po raspoloživim podacima o radnom statusu i nivou obrazovanja

Po raspoloživim podacima, od 1.528 nasilnika tj. 96,59% od ukupnog broja nasilnika u završenim predmetima, njih 719 ili **57,05% su nezaposlena lica**.

Na uzorku od 1.384 nasilnika ili 87,48% od ukupnog broja nasilnika, njih 489 ili **35,33% ima osnovno obrazovanje**, 767 ili **55,42% srednje obrazovanje**, 128 ili **9,25% ima višu ili visoku školsku spremu**.

Žrtve nasilja

U 1.582 završenih predmeta ukupno je bilo 2.034 žrtava nasilja, od čega 1.820 ili 89,48% punoljetnih i 214 ili 10,52% maloljetnih. **Od ukupno 1.820 punoljetnih žrtava nasilja u 1.217 slučajeva ili 66,87% su bile žene** i u 603 ili **33,13% slučajeva muškarci**. **Od ukupno 214 maloljetnih žrtava nasilja u 125 ili 58,41% slučajeva su žrtve bile muškog pola** i u 89 ili **41,59% slučajeva ženskog pola**.

.Zbirni tabelarni pregled podataka za sve sudove za prekršaje

Tabela 1.Zbirni podaci

Sjedište suda/ Odjeljenje	Broj predmeta u radu			Broj završenih predmeta	Žrtave nasilja				Nasilnici				Profil nasilnika (po raspoloživim podacima)					
					Punoljetne		Maloljetne		Punoljetni		Maloljetni		Radni status			Stepen obrazovanja		
	Broj predmeta u radu iz ranijih godina	Broj predmeta u radu iz 2022. godine	Ukupno u radu		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	Nezaposlen	Zaposlen	Penzioner	OŠ	SSS	VS i VSS
Podgorica	481	827	1.308	801	291	557	64	50	726	172	6	1	358	365	6	151	351	62
Budva	105	528	633	477	183	440	40	26	471	222	4	2	202	316	36	304	304	53
Bijelo Polje	60	310	370	304	129	220	21	13	321	58	7	-	159	49	37	34	112	13
Ukupno na nivou suda	646	1.665	2.311	1.582 68,45%	603	1.217	125	89	1.518	452	17	3	719	730	79	489	767	128

Ukupan broj prekršajnih predmeta za nasilje u porodici

Na osnovu podataka dobijenih od sudova za prekršaje, u periodu od 01.01.2023. do 31.12.2023. godine sudovi za prekršaje su imali u radu ukupno **2.311** predmeta, od kojeg broja, 1.308 predmet je imao Sud za prekršaje u Podgorici, Sud za prekršaje u Bijelom Polju – 370 predmeta, dok je Sud za prekršaje u Budvi imao u radu ukupno 633 predmeta.

Ukoliko imamo u vidu da su sudovi za prekršaje su u toku 2022. godine, imali u radu ukupno 2.201 predmet, a da su tokom 2023. godine u radu imali 2.311 predmet (od čega 1.665 novih), slično kao i kod krivičnih predmeta, nastavlja se trend porasta broja predmeta nasilja u porodici kvalifikovanih kao prekršaj.

Trajanje prekršajnih postupaka

Tabela 4: Dužina trajanja postupka pred prvostepenim sudovima za prekršaje u 2023. godini

Sud za prekršaje	Do 6 mjeseci	Od 6 mjeseci do jedne godine	Preko jedne godine
Podgorica	81,95%	9,2%	8,85%
Bijelo Polje	86,69%	7,66%	5,65%
Budva	86,60%	8,44%	4,96%

Na osnovu podataka iz tabelarnog prikaza, vidljivo je da se većina prekršajnih postupaka završava u roku do 6 meseci. Konkretno, u 2023. godini, preko 80% završenih predmeta završeni su u ovom vremenskom okviru. Manji broj predmeta (između 7.66% i 9.22%) trajao je između 6 meseci i jedne godine, dok je trajanje

prekršajnih postupaka duže od jedne godine zabilježeno u 4.96% do 8.85% slučajeva na nivou sudova za prekršaje u Podgorici, Bijelom Polju i Budvi.

Podsjećamo da je GREVIO Komitet u svom prvom izvještaju za Crnu Goru ocijenio da prekršajni postupak predstavlja brzu proceduru za rješavanje slučajeva nasilja u porodici, jer se slučajevi kreću brzo kroz sistem i dovode do osuda u roku od nekoliko dana/sedmica. Ipak, kako GREVIO napominje, većina sankcija pod ovim režimom je izuzetno blaga i uglavnom nije odvratajuće prirode.

Prekršajni postupci treba da osiguraju neodložnu zaštitu žrtava, pa iako sudovi za prekršaje više od 80% predmeta okončaju u roku od 6 mjeseci, postoji potreba za dodatnom analizom kako bi se utvrdilo koliki se procenat prekršajnih predmeta završi u hitnom/skraćenom postupku i da li je osigurana adekvatna zaštita žrtava posredstvom zaštitnih mjera, u onim predmetima koji se završavaju u redovnom postupku.

Zbirni podaci o broju predmeta i načinu rješavanja

Tabela 2.Zbirni podaci o načinu rješavanja

Sud	Novčana kazna	Kazna zatvora	Uslovna o.	Opomena	Obustava	Vaspitna	Odbačaj	Oslobađajuća	Na drugi način
Podgorica	155	100	210	42	59	7	8	148	72
Budva	189	13	109	50	5	5	7	95	4
Bijelo Polje	107	42	32	16	8	7	3	88	1
Ukupno	451 28,51%	155 9,79%	351 22,19%	108 6,83%	72 4,55%	19 1,20%	18 1,14%	331 20,92%	77 4,87%

Od 2.311 predmeta koliko su prekršajni sudovi imali u radu tokom 2023. godine ukupno je završeno 1.582 predmeta ili 68,45%, od čega u Sudu za prekršaje Podgorica 801, u Sudu za prekršaje Budva 477 i u Sud za prekršaje Bijelo Polje 304 predmeta. Dakle, iako prekršajni postupak treba da bude brz i efikasan, evidentno je da se trećina predmeta preliva i na narednu godinu.

Sudovi za prekršaje u okviru osuđujućih odluka najčešće izriču sljedeće krivične sankcije: kazne, mjere upozorenja i vaspitne mjere.

Od toga, novčane kazne čine najveći udio u opštoj strukturi sudskih odluka, i to njih 451(28.51%).

Kazne zatvora, njih ukupno 155, čine svega 9.80% sudskih odluka, što znači da sudovi za prekršaje izriču kaznu zatvora u mnogo manjoj mjeri u odnosu na druge vrste sankcija.

Uslovne osude čine značajan udio od 22.19%, dok su opomene prisutne u 6.83% slučajeva. Odbačaj zahtjeva čini 1.14% odluka.

Jedna petina predmeta (20%) završena je oslobađajućom odlukom suda. Postupak je obustavljen u 4.55 % predmeta.

Jedan dio predmeta (4.87%) riješeni su na drugi način.

Trajanje kazni zatvora

Tabela 3 - dužina trajanja izrečenih kazni zatvora (u danima)

Sud za prekršaje	Najkraća kazna zatvora izrečena u 2023. godini	Najduža kazna zatvora izrečena u 2023. godini	Prosječna dužina svih izrečenih kazni zatvora u 2023. godini
Podgorica	10	60	32,5
Bijelo Polje	10	60	24,18
Budva	10	60	25

Kazne zatvora izriču se u rasponu od 10 do 60 dana. U najvećem broju slučajeva, sudovi izriču kazne zatvora koje su bliže zakonskom minimumu. Prosječno trajanje kazni zatvora kreće se između 24 i 32 dana.

Prosječna visina izrečenih novčanih kazni

Tabela 4: Prosječna visina izrečenih novčanih kazni (u eurima)

Sud za prekršaje	Najniža novčana kazna	Najvisočija novčana kazna	Prosječna visina svih izrečenih novčanih kazni
Podgorica	150	500	200
Bijelo Polje	150	450	182,36
Budva	150	925	178

Prosječna visina izrečenih novčanih kazni u 2023. godini na nivou sudova za prekršaje se kretala od 178 do 200 eura koliko je iznosila prosječna novčana kazna u Sudu za prekršaje u Podgorici

Zaštitne mjere

Tabela 5: Broj i vrsta izrečenih zaštitnih mjera

Sud za prekršaje u Podgorici

Vrsta izrečene zaštitne mjere	Broj izrečenih zaštitnih mjera
Zabrana uznemiravanja i uhođenja	152
Udaljenje iz stana	87
Zabrana približavanja	168
Obavezan psihosocijalni tretman	1
Obavezno psihijatrijsko liječenje	26
Obavezno liječenje o zavisnosti od alkohola	8
Obavezno liječenje od zavisnosti od droga	13
Obavezno liječenje u zdravstvenoj ustanovi	17
Obavezno liječenje ambulantskog tipa	17
UKUPNO	489

Sud za prekršaje u Bijelom Polju

Tabela 11.

Vrsta izrečene zaštitne mjere	Broj izrečenih zaštitnih mjera
abrana uznemiravanja i uhođenja	38
abrana približavanja	12
Obavezno psihijatrijsko liječenje na sl.	3
Obavezno psihijatrijsko liječenje u boln.l	1
Obavezno liječenje alkoholičara	10
Obavezan psihosocijalni tretman	1
Udaljenje iz stana	9
UKUPNO	74

Sud za prekršaje u Budvi

Vrsta izrečene zaštitne mjere	Broj izrečenih zaštitnih mjera
abrana uznemiravanja i uhođenja	119
abrana približavanja	104
Udaljenje iz stana	34
Obavezno liječenje od zavisnosti na slobodi	15
Obavezno psihijatrijsko liječenje	3
Obavezan psihosocijalni tretman	5
UKUPNO	280

U toku 2023. godine prekršajni sudovi su izrekli 843 zaštitne mjere, dakle u nešto više od polovine riješenih predmeta (53.29 %). Od ukupnog broja izrečenih zaštitnih mjera 15.4% čine mjere udaljenje iz stana ili drugog prostora za stanovanje, 33.6% zabrana približavanja, 36.7% zabrana uznemiravanja i uhođenja, manje od 1% obavezni psihosocijalni tretman nasilnika i 13.6% druge mjere (liječenje od zavisnosti, psihijatrijsko liječenje..)

Uporedna analiza podataka ukazuje na trend povećanja broja izrečenih zaštitnih mjera u odnosu na prethodne godine. Tako ih je u 2019. godini izrečeno 438, u 2020. godini 408, u 2021. godini 426, i 782 u 2022. godini, pa se može zaključiti da je došlo do povećanja efikasnosti sudova u pružanju zaštite žrtvama.

Medjutim, kada su u pitanju hitne mjere, koje su izriču po zahtjevu za izricanje zaštitne mjere prije pokretanja prekršajnog postupka (Pp.pr. predmeti), bilo ih je svega 10, što je neznatno u odnosu na ukupan broj prekršajnih predmeta nasilje u porodici. Od tih 10 izrečenih mjera, samo je jedna Udaljenje iz stana. Ovo su važne mjere neophodne za preventivno djelovanje pravosudnog sistema kako bi se zaštitile žrtve nasilja prije daljeg pogoršanja situacije.

Vrsta izrečene zaštitne mjere	Podgorica	Bijelo Polje	Budva	Ukupno
Zabrana približavanja	4	-	-	4
Zabrana uznemiravanja i uhodjenja	4	-	-	4
Obavezno psihijatrijsko liječenje	1	-	-	1
Udaljenje iz stana	1	-	-	1
Ukupno	10	-	-	10

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Analiza pokazuje da se **trend porasta broja predmeta** koji se odnose i na krivična i prekršajna djela nasilja u porodici nastavlja i tokom 2023. godine.

Kada je u pitanju **odnos krivičnih djela i prekršaja**, kao i ranijih godina, prekršajnih predmeta je mnogo više u opštoj slici nasilja u porodici i oni čine 84% od ukupnog broja predmeta, a krivični predmeti čine svega 16 %, **što ukazuje na još uvijek tolerantan odnos tužilaštva prema ovom vidu kršenja ljudskih prava.**

Nasilje u porodici i porodičnoj zajednici

Kada je riječ **o broju krivičnih predmeta nasilja u porodici** ili porodičnoj zajednici, sudovi su ukupno imali u radu 443 predmeta, od koji je pravosnažno okončano nešto više od trećine (157 predmeta ili 35.4%)

Kada su u pitanju vrste sudskih odluka i izrečenih krivičnihopravnih sankcija za nasilje u porodici u 98,7 % odnosno 155 predmeta izrečene su osuđujuće presude, u jednom predmetu donijeta je presuda kojom se okrivljeni oslobađa od optužbe, kao i jedna presuda kojom se optužba odbija.

Ukupno je tokom ovog perioda izrečeno 189 krivičnihopravnih sankcija, od čega polovinu čine **kazne** (50.2 %), 27.5% uslovne osude i 22.3 % mjera bezbjednosti. Od ukupnog broja izrečenih kazni, 45% čine kazne zatvora izrečene za 85 lica, a oko 5% su novčane kazne (4) i kazne rada u javnom interesu (6).

Skoro polovina **kazni zatvora** je izrečena u trajanju do 4 mjeseca (47 %), zatim 23.5 % u trajanju od od 6 do 12 meseci , 20 % u trajanju od 4 do 6 mjeseci, dok je najmanji broj kazni zatvora izrečen u trajanju od jedne do dvije godine - 8.24%, a samo je jedna kazna bila na nivou zakonskog maksimuma.

Uslovne osude kao mjere upozorenja čine 27.5 % svih izrečenih krivičnoprvnih sankcija.

Mjere bezbjednosti su izrečene u 22.2 % slučajeva. U ukupnoj strukturi mjera bezbjednosti, Zabrana približavanja (čl.77a Krivičnog zakonika Crne Gore) čini 30.9 % svih izrečenih mjera bezbjednosti, ali samo 6.9% svih izrečenih krivično-pravnih sankcija. **Zabrinjava podatak da sudovi nisu izrekli nijednu mjeru bezbjednosti Udaljenje iz stana ili drugog prostora za stanovanje! Sudovi su u trogodišnjem periodu, od 2019- 2022, ovu mjeru izrekli u svega 5 predmeta, od čega samo jednom tokom 2022. godine.**

Ove mjere treba koristiti mnogo češće, kao snažan mehanizam za zaštitu i osnaživanje žrtava.

Navedeni podaci pokazuju blagi napredak u strukturi osuđujućih presuda u odnosu na prethodne godine. U poređenju sa ranijim godinama uočava se blagi porast izrečenih kazni. **Međutim, kada uporedimo podatak da je prosječna kazna zatvora na nivou 2023. godine 4.7 mjeseci, sa kaznenom politikom koju predviđa Krivični zakonik Crne Gore, može se zaključiti da i dalje postoji trend blažeg kažnjavanja, koji se uglavnom kreće oko zakonskog minimuma. Činjenica da je analizom presuda utvrđeno da je svaki drugi učinilac nasilja povratnih u vršenju ovog krivičnog djela, pokazuje da ovakva kaznena politika nije ni poreventivna, ni odvraćajuća, pa je neophodno osigurati punu primjenu normi Krivičnog zakonika koje se odnose na ovo krivično djelo, čija je osnovna karakteristika kontinuitet.**

Prosječno vrijeme trajanja sudskih postupaka za krivične predmete nasilja u porodici bilo je 120 dana, što je problematično u predmetima u kojima okrivljenima nije određen pritvor ili mjere nadzora, **pa žrtve nasilja ostaju bez neophodne i pravovremene zaštite tokom trajanja krivičnog postupka, što može uticati utiče na njihovo povlačenje iz postupka i manjak povjerenja u rad pravosudja. Neophodno je u Zakonik o krivičnom postupku uvesti mjere zaštite od nasilja koje su dostupne u prekršajnom postupku.**

Kršenje mjera zaštite od nasilja u porodici (stav 5 član 220 KZ CG)

U 2023. godini je 19 pravnosnažno okončanih predmeta pravno kvalifikovano kao poseban oblik krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici iz stava 5 člana 220 KZ CG koji se odnosi na kršenje mjera zaštite od nasilja u porodici, koje se izriču u prekršajnom postupku, u skladu sa čl. 20 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. Ako

imamo u vidu da su prekršajni sudovi u 2023. godini u radu imali 2.311 predmeta, od čega su završena 1.582, od kojih je nešto više od polovine (843) uključivalo zaštitne mjere, onda **ovako mali broj postupaka za kršenje mjera može značiti neadekvatan monitoring njihove primjene, što u velikoj mjeri obesmišljava njihovu zaštitnu svrhu.**

Kada je riječ o **vrsti primijenjenih krivičnih sankcija** u ovim predmetima, analiza pokazuje da su sudovi za ovaj oblik krivičnog djela najčešće izricali kazne, i to za ukupno 12 okrivljenih lica (63.16%), zatim slijede mjere upozorenja, odnosno uslovna osuda, koju su sudovi izrekli za 7 lica (36.84%), mjere bezbjednosti u odnosu na 7 lica, od čega 1 mjera bezbjednosti Obavezno liječenje alkoholičara izrečena uz kaznu zatvora za jedno lice i mjera bezbjednosti Zabrana približavanja za ukupno 6 lica. **Kazne zatvora se kreće u rasponu od najblaže – 45 dana, do najstrože – 9 mjeseci, koja je izrečena u samo jednom predmetu.** Najveći broj kazni zatvora je izrečen u trajanju do 6 mjeseci (9), dvije u trajanju od 8 mjeseci i jedna u trajanju od 9 mjeseci.

Kršenje zaštitnih mjera takodje ukazuje na sklonost učionioaca nasilja da ponovi djelo, što znači da izrečene mjere zaštite nisu ostvarile svrhu, pa zabrinjava praksa sudova da u ovakvim predmetima izriču mjere upozorenja – uslovne osude, koje čine više od trećine krivičnih sankcija. I raspon izrečenih zatvorskih kazni ukazuje na izuzetno blagu kaznenu politiku, koja bi morala biti znatno strožija kada je u pitanju sklonost učionioaca ka povratu u vršenju nasilja u porodici.

Analiza presuda za krivično djelo Nasilje u porodici i porodičnoj zajednici je pokazala se sudovi češće pozivaju na olakšavajuće, nego na otežavajuće okolnosti, što je trend koji se nastavlja iz godine u godinu.

U čak 13 analiziranih presuda (43%), sudovi su prilikom odmjeravanja kazne kao olakšavajuće okolnosti na strani okrivljenog cijenili njegove lične prilike, pod kojima su podrazumijevali da je porodičan čovjek ili otac malodobne djece, što predstavlja negativnu praksu sudova. **Ovakvo postupanje nije u skladu sa čl. 46 pravno obavezujuće Istanbulske konvencije¹³, koji između ostalog kao otežavajuću**

¹³ Član 46. Otežavajuće okolnosti

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se sljedeće okolnosti, ako već nisu sastavni dio krivičnog djela, mogu, u skladu s odgovarajućim odredbama nacionalnog zakonodavstva, smatrati otežavajućim okolnostima prilikom određivanja kazne za krivična djela iz Konvencije:

10. krivično djelo počinjeno nad bivšim odnosno sadašnjim supružnikom odnosno partnerom u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, od strane člana porodice, lica koje stanuje zajedno sa žrtvom odnosno lica koje je zloupotrijebilo svoj autoritet;
11. ponovljeno krivično djelo, odnosno srodna djela;
12. krivično djelo počinjeno nad licem koje je postalo ugroženo usljed određenih okolnosti;
13. krivično djelopočinjeno nad djetetom odnosno u prisustvu djeteta;
14. krivično djelo počinjeno od strane dvoje ili više ljudi u saradnji;
15. krivično djelo kojem je prethodilo odnosno koje je pratilo ekstremno nasilje;

okolnost predviđa kada je krivično djelo počinjeno nad bivšim odnosno sadašnjim supružnikom odnosno partnerom od strane člana porodice, lica koje stanuje zajedno sa žrtvom odnosno lica koje je zloupotrijebilo svoj autoritet krivično djelo počinjeno nad djetetom odnosno u prisustvu djeteta;

Ovu praksu je u svom izvještaju iz 2018. godine kritikovao i GREVIO, pa zabrinjava činjenica da se ona nastavila i u ovoj izvještajnoj godini, kada je otpočeo novi ciklus evaluacije primjene Istanbulske konvencije u Crnoj Gori.

Sudovi su kao olakšavajuću okolnost cijenili činjenicu da se oštećena nije pridružila krivičnom gonjenju u ukupno 9 predmeta (30%), **što takodje nije u skladu sa obavezom dužne pažnje i obavezom da krivična djela obuhvaćena Istanbulskom konvencijom budu kažnjiva sankcijama koje su djelotvorne, srazmjerne i koje odvrćaju od vršenja krivičnih djela, uzimajući u obzir njihovu ozbiljnost**¹⁴.

Kada je riječ o primjeni otežavajućih okolnosti, analiza pokazuje da se kao otežavajuća okolnost prilikom odmjeravanja kazne najčešće uzimala ranija osuđivanost optuženih za ista ili neka druga krivična djela, a u jednom predmetu se uočava da je sud kao otežavajuću okolnost cijenio da je krivično djelo izvršeno u prisustvu djece. Takođe, često se uočava i odsustvo otežavajućih okolnosti u analiziranim odlukama (ukupno 6 od 30 predmeta).

Takodje, uočava se visok procenat povratnika među učiniocima krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici. Naime, od ukupnog uzorka (30 presuda), ranija osuđivanost okrivljenih je zapažena u polovini predmeta (15), što znači da je svaki drugi okrivljeni bio povratnik, i to u 5 slučajeva specijalni povratnik, osuđivan za istovrsno krivično djelo, a u 10 slučajeva osuđivan, ali ne za istorodno krivično djelo. **Ovaj podatak je pokazatelj nedjelotvornosti izrečenih kazni.**

Iako sudska praksa i dalje obiluje gore pomenutim primjerima, analiza je ukazala i na primjere dobre prakse u 5 analiziranih predmeta u kojima **sud nije cijenio porodične prilike okrivljenog ili druge neadekvatne činjenice kao olakšavajuću okolnost. Zabilježeni su i primjeri pozivanja relevantne međunarodne standarde.**

Prekršaj nasilje u porodici

Sudovi za prekršaje su imali u radu ukupno 2.311 predmeta, od kojih 1.665 novih, a ostali iz prethodnog perioda. Na nivou sudova za prekršaje riješeno je ukupno 1.582 ili 68.4 % predmeta. Dakle više od 30% je ostalo neriješeno u 2023. godini, što zahtijeva dodatnu analizu dužine trajanja i efikasnosti prekršajnih postupaka. Stoga,

16. krivično djelo počinjeno uz upotrebu oružja odnosno uz prijetnju oružjem;

17. krivično djelo sa ozbiljnim fizičkim odnosno psihičkim posljedicama za žrtvu;

18. učinilac prethodno osuđivan za krivična djela slične prirode.

¹⁴ Član 45. Sankcije i mjere

iako sudovi za prekršaje više od 80% predmeta okončaju u roku od 6 mjeseci, **postoji potreba za dodatnom analizom kako bi se utvrdilo koliki se procenat prekršajnih predmeta završi u hitnom/skraćenom postupku i da li je osigurana adekvatna zaštita žrtava posredstvom zaštitnih mjera, u onim predmetima koji se završavaju u redovnom postupku.**

Od ukupno 1582 završenih prekršajnih predmeta, novčane kazne čine najveći udio u opštoj strukturi sudskih odluka, njih 451 (28.51%). Kada je riječ o kaznama zatvora - 155, one zauzimaju od 9.80% sudskih odluka, što vodi zaključku da sudovi za prekršaje izriču kaznu zatvora u manjoj mjeri u odnosu na druge vrste sankcija. Uslovne osude čine značajan udio od 22.19%, dok su opomene prisutne u 6.83% slučajeva. Odbačaj zahtjeva čini 1.14% odluka. Jedna petina predmeta (20%) završena je oslobađajućom odlukom suda. Postupak je obustavljen u 4.55% predmeta.

Podsjećamo da je GREVIO Komitet u svom prvom izvještaju za Crnu Goru ocijenio da prekršajni postupak predstavlja brzu proceduru za rješavanje slučajeva nasilja u porodici, jer se slučajevi kreću brzo kroz sistem i dovode do osuda u roku od nekoliko dana/sedmica. **Ipak, kako GREVIO napominje, većina sankcija pod ovim režimom je izuzetno blaga i uglavnom nije odvratajuće prirode, pa je potrebno pooštriti kazne i imati voditi računa o tome da novčane kazne izrečene učioniocima nasilja, često negativno odražavaju na materijalni položaj i egzistenciju žrtava i zavisnih članova porodice, koji su često dodatno osiromašeni kontinuiranim ekonomskim nasiljem koje predstavlja dio nasilnickog obrasca ponasanja.**

U toku 2023. godine prekršajni sudovi su izrekli 843 **zaštitne mjere**, dakle u nešto više od polovine riješenih predmeta (53.29 %). Od ukupnog broja izrečenih zaštitnih mjera 15.4% čine mjere Udaljenje iz stana ili drugog prostora za stanovanje, 33.6% Zabrana približavanja, 36.7% zabrana uznemiravanja i uhođenja, manje od 1% obavezni psihosocijalni tretman nasilnika i 13.6 % druge mjere (liječenje od zavisnosti, psihijatrijsko liječenje..)

Uporedna analiza podataka ukazuje na trend povećanja broja izrečenih zaštitnih mjera u odnosu na prethodne godine. Tako ih je u 2019. godini izrečeno 438, u 2020. godini 408, u 2021. godini 426, i 782 u 2022. godini, pa se može zaključiti da je došlo do povećanja efikasnosti sudova u pružanju zaštite žrtvama.

Medjutim, i dalje je nizak udio zaštitnih mjera koje su ključne za fizičku zaštitu i ohrabrenje žrtava, poput Udaljenja iz stana, Zabrane približavanja i Zabrane uznemiravanja i uhođenja. Tako mjera Udaljenja iz stana čini svega 8.3 % ukupnog broja sankcija izrečenih u 2023. godini, Zabrana približavanja 18%, i Zabrana uznemiravanja i uhođenja 19.5 %. Ako tome dodamo činjenicu da je svega 10 mjera izrečeno po zahtjevu za izricanje zaštitne mjere prije pokretanja

prekršajnog postupka (Pp.pr. predmeti), da je zatvorskih kazni manje od 10% i da u kaznenoj politici dominiraju novčane, uslovne kazne i opomene, a da čak petina predmeta (20%) završi oslobađajućom odlukom suda, onda je jasno da zaštita žrtava nije na zadovoljavajućem nivou ni u prekršajnom postupku i da je potrebno značajno pooštriti kaznenu politiku i češće primjenjivati mjere za zaštitu žrtava, kako bi imale odvraćajući efekat na učinioce nasilja i osnažujući za žrtve.

